

The Parliamentary Budget Office

รายงานการวิเคราะห์ของสำนักงานงบประมาณของรัฐสภา

**รายงานวิเคราะห์
การจัดสรรงบประมาณกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมืองแห่งชาติ**

The Parliamentary Budget Office
The Parliamentary Budget Office
The Parliamentary Budget Office

คำนำ

รายงานวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้นำเสนอการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยได้ประเมินภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนของประเทศไทยในช่วงระยะเวลา 25 ปีที่ผ่านมา เพื่อวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณและผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระตุ้นเศรษฐกิจกรณีมีนโยบายเพิ่มทุนหรือขยายสินเชื่อให้กับกองทุนหมู่บ้านว่าจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนในภาพรวมของประเทศ โดยเป็นข้อมูลให้กับสมาชิกวุฒิสภา โดยเฉพาะคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีได้รับทราบสถานะและผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน อันนำไปสู่ประเด็นข้อสังเกตในการพิจารณาอนุมัติ/จัดสรรงบประมาณรายจ่ายของประเทศให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลสถิติย้อนหลังเป็นเวลาหลายปี โดยวิเคราะห์ตามหลักวิชาการด้วยความเป็นกลางจากข้อมูล และข้อเท็จจริงที่ค้นพบ ผู้ศึกษาขอขอบคุณที่মনัวิเคราะห์งบประมาณและทีมบริหารทั่วไป สำนักงบประมาณของวุฒิสภา ที่ได้กรุณาช่วยเหลือในการจัดทำข้อมูลสถิติ ตรวจสอบความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำรายงานฯ ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้ศึกษามุ่งหวังว่ารายงานการวิเคราะห์ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของฝ่ายนิติบัญญัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนที่สนใจโดยทั่วไป

ศิริขวัญ วิเชียรเพลิส
กันยายน 2559

บทสรุปผู้บริหาร

รัฐบาลได้มีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับหมู่บ้าน โดยสนับสนุนสินเชื่อแก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับ A และ B ในวงเงิน 60,000 ล้านบาท และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้เบิกจ่ายเงินชดเชยที่เป็นค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยจากมาตรการดังกล่าวให้กับสถาบันการเงินเฉพาะกิจจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2560 และปีต่อ ๆ ไป ดังนั้น สำนักงานงบประมาณของรัฐสภาจึงได้ติดตามการจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งประเมินภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนของประเทศไทยในช่วงระยะเวลา 25 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2531-2556) โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ นำมาวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณและผลที่เกิดขึ้นจากการกระตุ้นเศรษฐกิจกรณีมีนโยบายเพิ่มทุนหรือสนับสนุนสินเชื่อให้กับกองทุนหมู่บ้านต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนในภาพรวมของประเทศ โดยนับตั้งแต่จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ รัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณรวมเป็นเงินงบประมาณทั้งสิ้น **168,395.80** ล้านบาท มีการจัดสรรและโอนเงินเพิ่มทุนแล้วจำนวน **163,159.52** ล้านบาท (ข้อมูลผลการโอนเงิน ณ เดือนกุมภาพันธ์ 2559) คิดเป็นร้อยละ **96.89** ของงบประมาณที่อนุมัติทั้งหมด ส่วนวงเงินสินเชื่อที่รัฐบาลดำเนินโครงการ/มาตรการผ่านสถาบันการเงินเฉพาะกิจ รวมทั้งสิ้น 135,964.66 ล้านบาท อนุมัติสินเชื่อแล้วจำนวน 89,088.09 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 65.52 ของวงเงินสินเชื่อทั้งหมด เมื่อรวมทั้งเงินงบประมาณที่จัดสรรแล้ว (163,159.52 ล้านบาท) และเงินสินเชื่อที่ได้รับอนุมัติจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจผ่านมาตรการของรัฐบาล (89,088.09 ล้านบาท) รวมยอดเงินหมุนเวียนกองทุนหมู่บ้านทั่วประเทศ **252,247.61** ล้านบาท

จากข้อมูลสำมะโนการเกษตรของผู้ถือครองที่ดินที่ได้รายงานหนี้สินเพื่อการเกษตรจากแหล่งเงินกู้กองทุนหมู่บ้าน พบว่า ผู้ได้รับประโยชน์จากเงินกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มผู้ถือครองที่ดินขนาดเนื้อที่ 20–39 ไร่ และมีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบางส่วนที่ถือครองที่ดินขนาดต่ำกว่า 20 ไร่ ยังไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนกองทุนหมู่บ้านได้ โดยผลของเงินกองทุนหมู่บ้านในภาพรวมอาจมีส่วนช่วยให้สัดส่วนและจำนวนคนจนในประเทศไทยลดลง อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ประกอบการอาชีพด้านเกษตรกรรมบางส่วนไม่สามารถหลุดพ้นจากความยากจนเรื้อรังได้ ซึ่งสาเหตุอาจมาจากเงินกู้ยืมที่นำไปลงทุนมีผลทำให้รายได้เงินสดทางการเกษตรเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยและมีรายจ่ายเงินสดนอกการเกษตรค่อนข้างสูง โดยประมาณร้อยละ 70 เกิดจากการใช้จ่ายอุปโภคในครัวเรือน จึงทำให้มีรายได้เงินสดสุทธินอกการเกษตรติดลบอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งผู้มีรายได้น้อยยังมีภาระค่าใช้จ่ายเกินรายได้ จำเป็นต้องกู้ยืมเพื่อรักษาระดับความสม่ำเสมอของการบริโภค ทำให้มีเงินกู้คงเหลือเพียงเล็กน้อยนำไปลงทุนประกอบอาชีพ ดังนั้น ผลของนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจที่รัฐบาลเพิ่มทุนหรือสนับสนุนสินเชื่อแก่กองทุนหมู่บ้านนั้น จะช่วยส่งเสริมความเป็นอยู่และยกระดับการบริโภคของผู้มีรายได้น้อยให้สูงขึ้นเนื่องจากช่วยลดปัญหาข้อจำกัดด้านการกู้ยืมที่ตรึงตัว (Binding Borrowing Constraint) ขณะเดียวกันก็เป็นอีกกลไกหนึ่งที่เปิดโอกาสหรือเพิ่มช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้มากขึ้น โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยจะสามารถกู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภค รวมทั้งนำเงินบางส่วนขยายการลงทุนในอาชีพเพิ่มขึ้น อันจะนำมาซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นในอนาคต และเมื่อระดับรายได้ของครัวเรือนกลุ่มดังกล่าวเพิ่มขึ้นมากกว่ารายจ่ายจะทำให้ครัวเรือนสามารถเก็บออมได้ อย่างไรก็ตาม หนี้สินที่เพิ่มขึ้นจากนโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากภายใต้เงื่อนไขสินเชื่อที่ผ่อนปรนและมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ อาจก่อให้เกิดหนี้ครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นอย่าง

รวดเร็ว ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในระยะยาวได้ ทั้งนี้ การจัดสรรงบประมาณกองทุนหมู่บ้าน ควรขยายความครอบคลุมให้เข้าถึงกลุ่มครัวเรือนยากจนและผู้มีรายได้น้อยมากขึ้น โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการลงทุนจากภาครัฐเพื่อก่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่มีปัญหาความยากจนในช่วงนอกฤดูกาลของภาคเกษตรหรือช่วยเหลือโดยเพิ่มรายได้ผู้มีรายได้น้อยด้วยการให้ทำงานแลกกับการจ่ายเงินช่วยเหลือจากภาครัฐ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายเงินงบประมาณให้เกิดความคุ้มค่า

กรณีที่รัฐบาลมีความจำเป็นต้องเพิ่มทุนกองทุนหมู่บ้านหรือดำเนินโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก โดยให้กองทุนหมู่บ้านเป็นกลไกขับเคลื่อนนโยบายในระยะต่อไป ควรมีสถาบันการเงินเฉพาะกิจทำหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อและศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชนที่ต้องการเพิ่มเงินทุนหรือขยายสินเชื่อก่อนการจัดสรรเงินลงสู่พื้นที่เป้าหมาย เนื่องจากความต้องการเงินและประสิทธิภาพการบริหารจัดการเงินของแต่ละกองทุนหมู่บ้านนั้นแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่และอาจมีกองทุนหมู่บ้านบางกองทุนที่พึ่งพาแหล่งเงินทุนจากเงินออมของชุมชนทำให้ไม่มีความต้องการเพิ่มทุน การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยลดความเสี่ยงจากความไม่คุ้มค่าและการสูญเสียเงินงบประมาณที่ไม่ตรงกับความเป็นไปได้ ทั้งนี้ การสนับสนุนสินเชื่อให้กับกองทุนหมู่บ้านที่มีศักยภาพ เช่น กองทุนระดับ A B ยังถือว่ามีส่วนสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจและเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก แต่ควรมีการจัดสรรเงินอย่างรอบคอบ โดยต้องเป็นกองทุนที่มีบริหารจัดการที่ดี ซึ่งจะทำให้สมาชิกสามารถกักเงินลงทุนได้มากขึ้น ตลอดจนสามารถพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยถือเป็นกลไกนำไปสู่ประโยชน์ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจของหมู่บ้านและชุมชนอย่างยั่งยืน ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งถือเป็นการบรรลุวัตถุประสงค์ ปรัชญา และหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านอย่างแท้จริง

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
สารบัญ	ง
▪ บทนำ	1
▪ สถานะและผลการดำเนินงาน	2
▪ ภาพรวมการอนุมัติและจัดสรรเงินงบประมาณ	4
▪ ผู้ได้รับประโยชน์จากเงินกองทุนหมู่บ้าน	7
▪ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายและการจัดสรรงบประมาณ	10
▪ บทสรุป	15
เอกสารอ้างอิง	16

รายงานวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ¹

บทนำ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กองทุนหมู่บ้าน)² ถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการชะลอตัวของเศรษฐกิจไทย ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากผลผลิตที่ลดลงและราคาสินค้าเกษตรตกต่ำเนื่องจากปัญหาภัยแล้ง รัฐบาลได้เห็นชอบนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจโดยดำเนินมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับหมู่บ้านผ่านสถาบันการเงินเฉพาะกิจ³ โดยสนับสนุนสินเชื่อแก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับ A และ B ในวงเงิน 60,000 ล้านบาท และชดเชยค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยร้อยละ 0 ใน 2 ปีแรก วงเงินไม่เกิน 2,478 ล้านบาท (กำหนดให้เบิกจ่ายเงินชดเชยจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2560 และปีต่อ ๆ ไป) ต่อมารัฐบาลได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าวผ่านโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจที่สำคัญในหลายโครงการ ได้แก่ โครงการประชารัฐเพื่อผู้มีรายได้น้อย โครงการเพิ่มความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ โดยมีจุดประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจระดับฐานราก เพิ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และขยายการเข้าถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของประชาชน ตลอดจนส่งเสริมความเป็นอยู่ของผู้มีรายได้น้อย ซึ่งถือเป็นนโยบายที่ดีในการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้กับประชาชนให้มากขึ้น

อย่างไรก็ดี การดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจโดยนำงบประมาณลงสู่พื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองดังกล่าว ใช้เงินงบประมาณในการดำเนินโครงการ รัฐบาลต้องพิจารณาจัดสรรเงินอย่างรอบคอบ โดยประสิทธิภาพของเงินงบประมาณจะต้องสร้างคุณค่าและเกิดประโยชน์กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง ที่ผ่านมารัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีให้กับประชาชนและช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยในหลายโครงการผ่านกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้ประเมินภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนของประเทศไทยในช่วงระยะเวลา 25 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2531-2556) เพื่อวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณและวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการกระตุ้นเศรษฐกิจกรณีมีนโยบายเพิ่มทุนหรือขยายสินเชื่อให้กับกองทุนหมู่บ้านว่าจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนในภาพรวมของประเทศ

¹ ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในรายงานวิเคราะห์นี้เป็นความเห็นของผู้ศึกษาเท่านั้น

² ซึ่งต่อไปในรายงานนี้จะเรียกว่า “กองทุนหมู่บ้าน”

³ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ หมายความว่า

- (1) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- (2) ธนาคารออมสินตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารออมสิน
- (3) ธนาคารอาคารสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารอาคารสงเคราะห์
- (4) ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย
- (5) สถาบันการเงินที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

สถานะและผลการดำเนินงาน

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นทุนหมุนเวียน⁴ ประเภทเพื่อกู้ยืม ซึ่งถือเป็นเงินนอกงบประมาณของรัฐบาล⁵ จัดตั้งครั้งแรกในปี 2544 โดยรัฐจัดสรรงบประมาณให้กับกองทุนหมู่บ้าน ๆ ละ 1 ล้านบาท มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ เพิ่มรายได้และลดรายจ่าย หรือสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ สวัสดิการ หรือประโยชน์ส่วนรวมอื่นใดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ปัจจุบันมีกองทุนหมู่บ้านได้รับการจัดตั้งแล้วจำนวนทั้งสิ้น 79,556 กองทุน มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 1,116,640 คน และสมาชิกกองทุน 12,827,938 คน คิดเป็นร้อยละ 19.52 ของประชากรทั่วประเทศ⁶ โดยมีสินทรัพย์ ณ ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จำนวน 184,618.35 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5.90 ของสินทรัพย์รวมของทุนหมุนเวียนทั้งหมดจำนวน 117 ทุน⁷ เมื่อจำแนกกองทุนหมู่บ้าน โดยแบ่งตามภูมิภาคและเขตพื้นที่ พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ 42.67) รองลงมา คือ ภาคกลาง (ร้อยละ 22.89) ภาคเหนือ (ร้อยละ 21.55) ภาคใต้ (ร้อยละ 11.45) และกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 1.43) ดังแผนภาพที่ 1

สมาชิกรายเงินกู้ยืมไปเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมมากที่สุดร้อยละ 74.30 รองลงมาได้แก่ การค้าขาย ร้อยละ 16.28 ด้านอุตสาหกรรม ร้อยละ 3.64 การบริการ ร้อยละ 2.84 บรรเทาเหตุฉุกเฉิน ร้อยละ 1.74 และกิจกรรมกลุ่ม ร้อยละ 1.20 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

สำหรับผลการประเมินศักยภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานปี 2555 พบว่า มีกองทุนหมู่บ้านได้รับการประเมินจำนวน 77,728 กองทุน (ร้อยละ 98.07) ยังไม่ได้รับการประเมินจำนวน 789 กองทุน (ร้อยละ 1.00) และอยู่ระหว่างดำเนินการ (ร้อยละ 0.93) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินศักยภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ปี 2555		
ผลการประเมิน	จำนวนกองทุน	ร้อยละ
(ดีมาก) A	28,404	35.84
(ดี) B	31,358	39.57
(ปานกลาง) C	11,859	14.96
(ต้องปรับปรุง) D	6,107	7.71
รวม	77,728	98.07
ยังไม่ได้รับการประเมิน	789	1.00
อยู่ระหว่างดำเนินการ	738	0.93
รวมทั้งสิ้น	79,255	100.00

ที่มา : สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) ประมวลผลโดยสำนักงานงบประมาณของรัฐสภา

หมายเหตุ : กองทุนที่อยู่ระหว่างดำเนินการ คือ กองทุนชุมชนทหาร

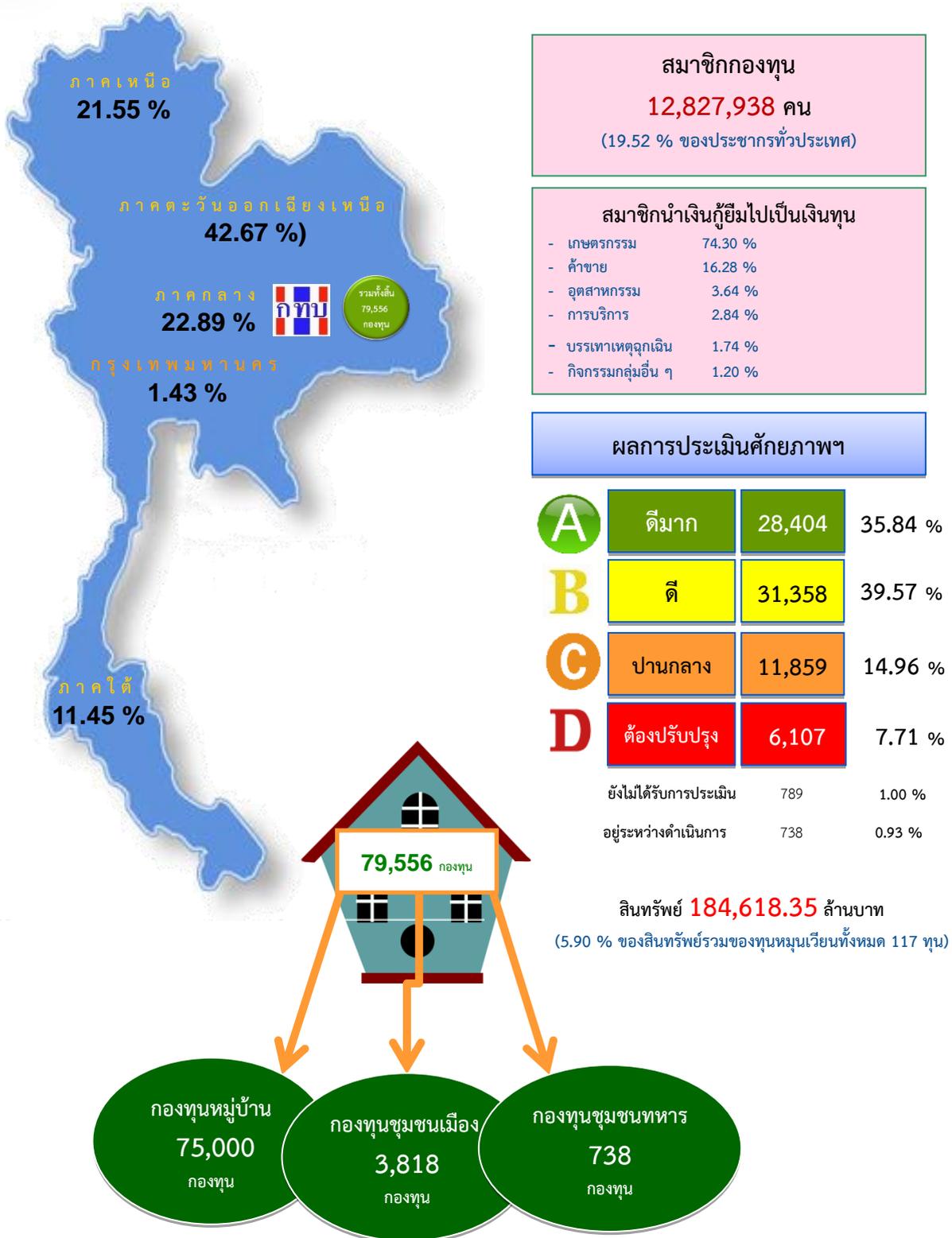
⁴ ทุนหมุนเวียน หมายความว่า กองทุน กองทุนหมุนเวียน เงินทุน เงินทุนหมุนเวียน ทุนหรือทุนหมุนเวียน ที่ตั้งขึ้นเพื่อกิจการที่อนุญาตให้นำรายรับสมทบ ทุนไว้ใช้จ่ายได้ โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

⁵ ระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. 2551 ได้ให้ความหมาย “เงินนอกงบประมาณ” หมายความว่า เงินทั้งปวงที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการ นอกจากเงินงบประมาณรายจ่าย เงินรายได้แผ่นดิน เงินเบิกเกินงบฯ และเงินเหลือจ่ายเป็นค่าส่งคืน

⁶ เทียบสัดส่วนจากรายการที่ราชอาณาจักร ณ สิ้นปี 2558 จำนวน 65,729,098 คน ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

⁷ สินทรัพย์รวมของทุนหมุนเวียน 117 ทุน ณ ไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 เท่ากับ 3,127,779.44 ล้านบาท โดยเป็นข้อมูลการรายงานเบื้องต้นของเงินทุนหมุนเวียนประเภทเพื่อกู้ยืมจากระบบฐานข้อมูลเงินนอกงบประมาณ (ระบบ CFO) ของกรมบัญชีกลาง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558

แผนภาพที่ 1 แสดงภาพรวมกองทุนหมู่บ้านจำแนกตามภูมิภาคและเขตพื้นที่ของประเทศไทย

ที่มา : สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.)
ประมวลผลโดย : สำนักงบประมาณของรัฐสภา

ภาพรวมการอนุมัติและจัดสรรเงินงบประมาณ

รัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณให้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ นับตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกองทุนรวมเป็นเงินงบประมาณทั้งสิ้น **168,395.80** ล้านบาท⁸ มีการจัดสรรและโอนเงินเพิ่มทุนแล้วจำนวน **163,159.52** ล้านบาท (ข้อมูลผลการโอนเงินกองทุนหมู่บ้าน ณ เดือนกุมภาพันธ์ 2559) คิดเป็นร้อยละ **96.89** ของงบประมาณที่อนุมัติทั้งหมด โดยผลการดำเนินงานของโครงการเพิ่มทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระยะที่ 3 ครั้งที่ 10 ณ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2559 อนุมัติจัดสรรและโอนเงินเพิ่มทุนแล้วจำนวน 64,018 กองทุน (ล้านบาท) คงเหลือกองทุนหมู่บ้านที่อยู่ระหว่างปรับปรุงกองทุนให้เป็นไปตามหลักการเพิ่มทุนฯ จำนวน 15,237 กองทุน

ส่วนวงเงินสินเชื่อที่รัฐบาลสนับสนุนและดำเนินโครงการ/มาตรการผ่านสถาบันการเงินเฉพาะกิจ รวมทั้งสิ้น 135,964.66 ล้านบาท อนุมัติสินเชื่อแล้วจำนวน 89,088.09 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 65.52 ของวงเงินสินเชื่อทั้งหมด

เมื่อรวมทั้งเงินงบประมาณที่จัดสรรแล้ว (163,159.52 ล้านบาท) และเงินสินเชื่อที่อนุมัติจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจผ่านมาตรการของรัฐบาล (89,088.09 ล้านบาท) รวมยอดเงินหมุนเวียนกองทุนหมู่บ้านทั่วประเทศ รวมเป็นเงินไม่น้อยกว่า 252,247.61 ล้านบาท รายละเอียดดังตารางที่ 2 และแผนภาพที่ 2

นอกจากนี้ รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายผ่านกองทุนหมู่บ้านในโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ เพื่อใช้ในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนและเพื่อดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ที่ชุมชนเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมศักยภาพในการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ในชุมชนที่ดีขึ้น ในกรอบวงเงิน 35,000 ล้านบาท โดยระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการบริหารโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ พ.ศ. 2559 ได้กำหนดให้การจัดสรรงบประมาณตามโครงการให้จัดสรรโดยยึดหลักความเป็นจริง คำนึงถึงหลักการประชารัฐและการส่งเสริมศักยภาพในการประกอบอาชีพ ความเป็นอยู่ในชุมชนที่ดีขึ้น โดยกองทุนหมู่บ้านที่โครงการได้รับการอนุมัติจะได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณ กองทุนหมู่บ้านละไม่เกิน 500,000 บาท ทั้งนี้ ตามระเบียบฯ ข้อ 11 ได้กำหนดว่า “การดำเนินงานต้องบริหารจัดการด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน การนำเงินงบประมาณตามโครงการไปใช้เป็นเงินทุนให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านกู้ยืมหรือเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล จะกระทำมิได้”

⁸ ยังไม่รวมเงินชดเชยในมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับหมู่บ้านที่กำหนดให้เบิกจ่ายจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2560 และปีต่อ ๆ ไป จำนวน 2,478.00 ล้านบาท

ตารางที่ 2 วงเงินงบประมาณที่อนุมัติและจัดสรรให้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

 ข้อมูล ณ เดือน
กุมภาพันธ์ 2559

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	อนุมัติ งบประมาณ จำนวน	วงเงินสินเชื่อผ่าน สถาบันการเงิน เฉพาะกิจ	จัดสรร/อนุมัติสินเชื่อแล้ว		แหล่งงบประมาณ
			จำนวน	ร้อยละ	
1.เงินอนุมัติจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี กรอบการจัดสรรงบประมาณ มีดังนี้	147,536.60	-	145,919.92	98.90	งบประมาณรายจ่ายประจำปี
- เงินทุนจัดตั้ง (หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท) 79,556 ล้านบาท			79,554.00		
- โครงการเพิ่มทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระยะที่ 1 จำนวน 2,490.20 ล้านบาท (สำหรับกองทุนหมู่บ้านที่มีผลการประเมินศักยภาพอยู่ในระดับดี: AAA)			2,324.70		
- โครงการเพิ่มทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระยะที่ 3 (หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท) 79,255 ล้านบาท			64,018.00		
- เงินอุดหนุนให้กับกองทุนหมู่บ้านฯ ที่ผ่านการอบรมสถาบันการเงินชุมชนต้นแบบ 23.22 ล้านบาท			23.22		
2.เงินกู้ภายใต้พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พ.ศ. 2552 (เพิ่มทุนให้กองทุนหมู่บ้านในระยะที่ 2)	19,559.20	-	17,239.60	88.14	เงินกู้
3. โครงการพระราชริษเพื่อผู้มีรายได้น้อย (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 22 ธันวาคม 2558) ช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยผ่านกองทุนชุมชนเมืองใน กทม. 958 กองทุน และกองทุนชุมชนทหารใน กทม. 180 กองทุน ประกอบด้วย เงินทุนสนับสนุน (1 ล้านบาทต่อกองทุน) 1,138 ล้านบาท และค่าบริหารจัดการ 162 ล้านบาท รวม 1,300 ล้านบาท	1,300.00	-	n/a	-	งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 งบกลาง รายการเงินสำรองจ่าย
รวมเงินงบประมาณทั้งสิ้น (1+2+3)	168,395.80		163,159.52	96.89	
วงเงินสินเชื่อที่อนุมัติผ่านสถาบันการเงินเฉพาะกิจ					
1. โครงการขยายวงเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน ให้กับกองทุนที่มีการบริหารจัดการที่ดี (AAA) จำนวน 24,902 กองทุน ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธ.ก.ส และธนาคารกรุงไทย (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 มีนาคม 2549) มีกองทุนหมู่บ้านฯ ได้รับการขยายวงเงิน 37,605 กองทุน โดยจำแนกเป็น - ธนาคารออมสิน จำนวน 4,949 กองทุน - ธ.ก.ส.จำนวน 31,690 กองทุน - ธนาคารกรุงไทย จำนวน 966 กองทุน ในขณะที่มีกองทุนที่มีการบริหารจัดการที่ดี (AAA) ตามผลการประเมินประสิทธิภาพของ สทบ. จำนวน 24,902 กองทุน ซึ่งมีกองทุนที่ไม่เป็นไปตามคุณสมบัติสำคัญในการขยายวงเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินสูงกว่ากองทุน AAA จำนวน 12,703 กองทุน รวมเป็นเงินที่อนุมัติขยายวงเงินทั้งสิ้น 35,964.66 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 28 ธันวาคม 2558)		35,964.66	35,964.66	100.00	สถาบันการเงิน
2. สนับสนุนเงินลงทุนเชื่อต่อยอดแก่กองทุนหมู่บ้านฯ ระดับ A และ B อัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 5 ต่อปี ระยะเวลากู้ยืมไม่เกิน 5 ปี ผลการอนุมัติสินเชื่อ (ข้อมูล ณ วันที่ 23 กรกฎาคม 2558) รวม 3,356 กองทุน วงเงิน 5,725.43 ล้านบาท แบ่งเป็น - ธนาคารออมสิน อนุมัติ 1,704 กองทุน 3,011.43 ล้านบาท - ธ.ก.ส. อนุมัติ 1,652 กองทุน 2,714.00 ล้านบาท		40,000.00	5,725.43	14.31	สถาบันการเงินเฉพาะกิจ
3. มาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับหมู่บ้าน โดยให้สินเชื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระดับ A และ B กองทุนฯ ละไม่เกิน 1 ล้านบาท (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 1 กันยายน 2558 และวันที่ 29 ธันวาคม 2558) ผลการอนุมัติสินเชื่อ รวม 48,035 กองทุน วงเงิน 47,398 ล้านบาท แบ่งเป็น - ธนาคารออมสิน อนุมัติแล้ว 25,480 กองทุน (25,326 ล้านบาท) - ธ.ก.ส. อนุมัติแล้ว 22,555 กองทุน (22,072 ล้านบาท) มีสมาชิกได้รับประโยชน์จากโครงการโดยการกู้เงิน จำนวน 3,009,937 ราย/ครอบครัว (ครอบครัวละ 1 ราย) ข้อมูลผลการอนุมัติสินเชื่อ ณ วันที่ 28 ธันวาคม 2558		60,000.00	47,398.00	79.00	ชดเชยเงินให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจ จำนวน 2,478.00 เบิกจ่ายจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2560 และปีต่อ ๆ ไป
รวมเงินสินเชื่อที่อนุมัติ (1 + 2 + 3)		135,964.66	89,088.09	65.52	
รวมเงินหมุนเวียนกองทุนหมู่บ้านฯ ทั่วประเทศ (เงินงบประมาณ+สินเชื่อที่อนุมัติ)	304,360.46		252,247.61	82.88	

ที่มา 1. พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2550-2559 มติคณะรัฐมนตรี และเอกสารโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555

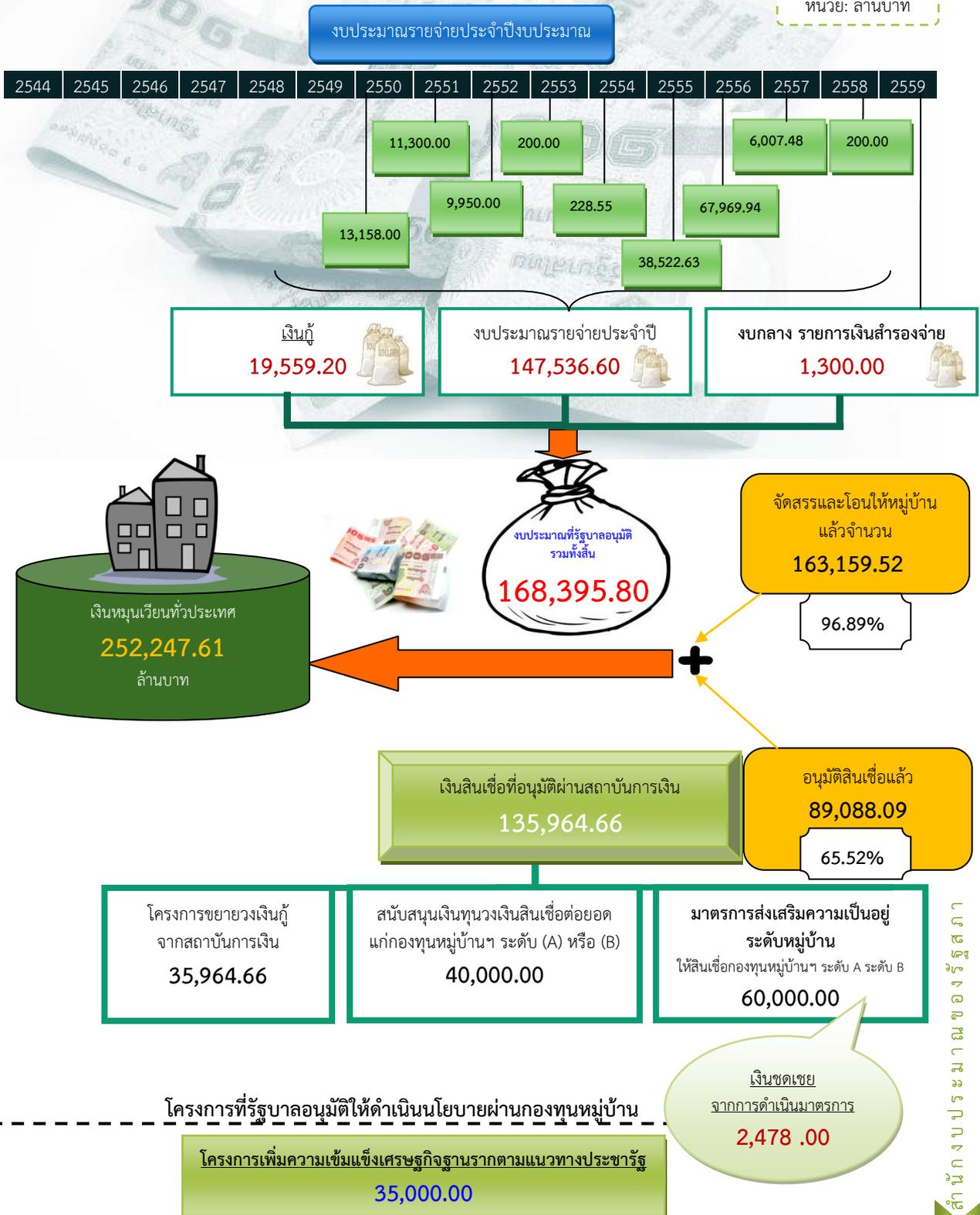
- รายงานผลการดำเนินงานมาตรการรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือประชาชนรายย่อย และสนับสนุน SMEs
- รายงานผลการจัดสรรและโอนเงินตามโครงการเพิ่มทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระยะที่ 3 (ทพ.18)
- รายงานการตรวจสอบการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
- ผลการดำเนินงานมาตรการรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือประชาชนรายย่อย และสนับสนุน SMEs สำนักนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
- สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ (สทบ.)
- รายงานการศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักงบประมาณของรัฐบาล

หมายเหตุ: n/a หมายถึง อยู่ระหว่างดำเนินโครงการ จึงยังไม่มีผลการใช้จ่ายงบประมาณ

แผนภาพที่ 2 แสดงแหล่งที่มาของงบประมาณ วงเงินที่รัฐบาลอนุมัติ และผลการจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ปี 2559

หน่วย: ล้านบาท

รวบรวมโดย : สำนักงบประมาณของรัฐสภา

ผู้ได้รับประโยชน์จากเงินกองทุนหมู่บ้าน

เนื่องจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่นำเงินกู้ยืมไปเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมมากที่สุดถึงร้อยละ 74.30 ดังนั้น รายงานนี้จึงเลือกที่จะวิเคราะห์ผู้ได้รับประโยชน์กองทุนหมู่บ้าน จากข้อมูลผู้เป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านที่ใช้เงินเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุนการเกษตรเป็นหลัก โดยใช้ข้อมูลสำมะโนการเกษตร สํารวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งพบว่า ผู้ที่เป็นหนี้จากกองทุนหมู่บ้านใช้เงินเพื่อการเกษตรมีจำนวนทั้งสิ้น 983,310 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.67 ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด โดยพบว่า ผู้ที่เป็นหนี้จากกองทุนหมู่บ้านใช้เงินเพื่อการเกษตร (ตารางที่ 3)

- ✓ ส่วนใหญ่ 294,528 ราย (ร้อยละ 29.95) ถือครองที่ดินขนาดเนื้อที่ 20 - 39 ไร่ โดยมีจำนวนหนี้สินรวมกันมากที่สุด 8,709 ล้านบาท
- ✓ หนี้สินเฉลี่ยรวมเท่ากับ 28,621.70 บาทต่อราย
- ✓ หนี้สินเฉลี่ยต่อราย **ต่ำสุด 25,084.89 บาท** อยู่ในกลุ่มถือครองที่ดินขนาดเนื้อที่ **2 - 5 ไร่**
- ✓ หนี้สินเฉลี่ยต่อราย **สูงสุด 41,101.52 บาท** อยู่ในกลุ่มถือครองที่ดินขนาดเนื้อที่ **140 ไร่ขึ้นไป** โดยจำนวนเงินที่เป็นหนี้กองทุนหมู่บ้าน (ตารางที่ 4 และแผนภาพที่ 3)
- ✓ ส่วนใหญ่มีหนี้อยู่ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 390,443 ราย (ร้อยละ 39.71)

ตารางที่ 3 ผู้ถือครองที่รายงานหนี้สินเพื่อการเกษตร จากแหล่งเงินกู้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จำแนกตามขนาดเนื้อที่ถือครองทั้งสิ้น พ.ศ. 2556					
ขนาดเนื้อที่ ถือครองทั้งสิ้น (ไร่)	แหล่งเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ				
	ผู้ถือครอง		หนี้สิน		
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ล้านบาท)	ร้อยละ	เฉลี่ยต่อราย* (บาท)
ต่ำกว่า 2	17,491	1.78	445	1.58	25,441.66
2 - 5	100,419	10.21	2,519	8.95	25,084.89
6 - 9	116,855	11.88	3,012	10.70	25,775.53
10 - 19	282,874	28.77	7,743	27.51	27,372.61
20 - 39	294,528	29.95	8,709	30.94	29,569.34
40 - 59	103,946	10.57	3,317	11.79	31,910.80
60 - 139	62,331	6.34	2,199	7.81	35,279.40
140 ขึ้นไป	4,866	0.49	200	0.71	41,101.52
รวม **	983,310	100.00	28,144	100.00	28,621.70

ตารางที่ 4 ผู้ถือครองที่รายงานหนี้สินเพื่อการเกษตร จากแหล่งเงินกู้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จำแนกตามจำนวนเงินที่เป็นหนี้ พ.ศ. 2556		
เงินที่เป็นหนี้ (บาท)	ผู้เป็นหนี้	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 2,001	10,793	1.10
2,001 - 5,000	25,438	2.59
5,001 - 10,000	135,024	13.73
10,001 - 20,000	390,443	39.71
20,001 - 50,000	349,488	35.54
50,001 - 100,000	62,835	6.39
100,001 - 500,000	8,621	0.88
500,001 - 1,000,000	518	0.05
1,000,001 ขึ้นไป	151	0.02
รวม	983,311	100.00

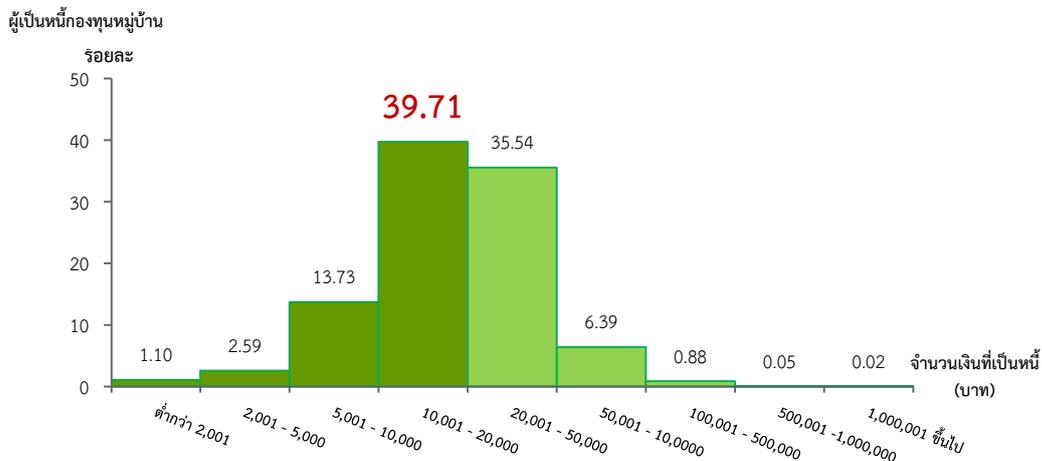
ที่มา: สำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2556 ทัวราชอาณาจักร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ * หนี้สินเฉลี่ยต่อราย = จำนวนหนี้สิน (แต่ละขนาดเนื้อที่ถือครอง) / จำนวนผู้ถือครอง (ราย) **คำนวณผลโดย** : สำนักงบประมาณของรัฐบาล

** ปี 2556 มีผู้ถือครองที่รายงานจำนวนหนี้เพื่อการเกษตร จำแนกตามแหล่งเงินกู้ จำนวน 2,215,706 ราย

โดยผู้ถือครอง 1 ราย อาจรายงานการกู้เงินจากแหล่งเงินกู้มากกว่า 1 แหล่ง ทั้งนี้ ผู้ถือครองที่รายงานการเป็นหนี้เพื่อการเกษตรมีจำนวน 5,905,714 ราย แบ่งเป็น ผู้ถือครองที่ไม่มีหนี้สินจำนวน 3,116,021 ราย (ร้อยละ 52.8) และผู้ถือครองที่มีหนี้สินจำนวน 2,789,693 คน (ร้อยละ 47.2)

แผนภาพที่ 3 แสดงสัดส่วนผู้เป็นหนี้จากกองทุนหมู่บ้าน จำแนกตามจำนวนเงินที่เป็นหนี้ พ.ศ. 2556

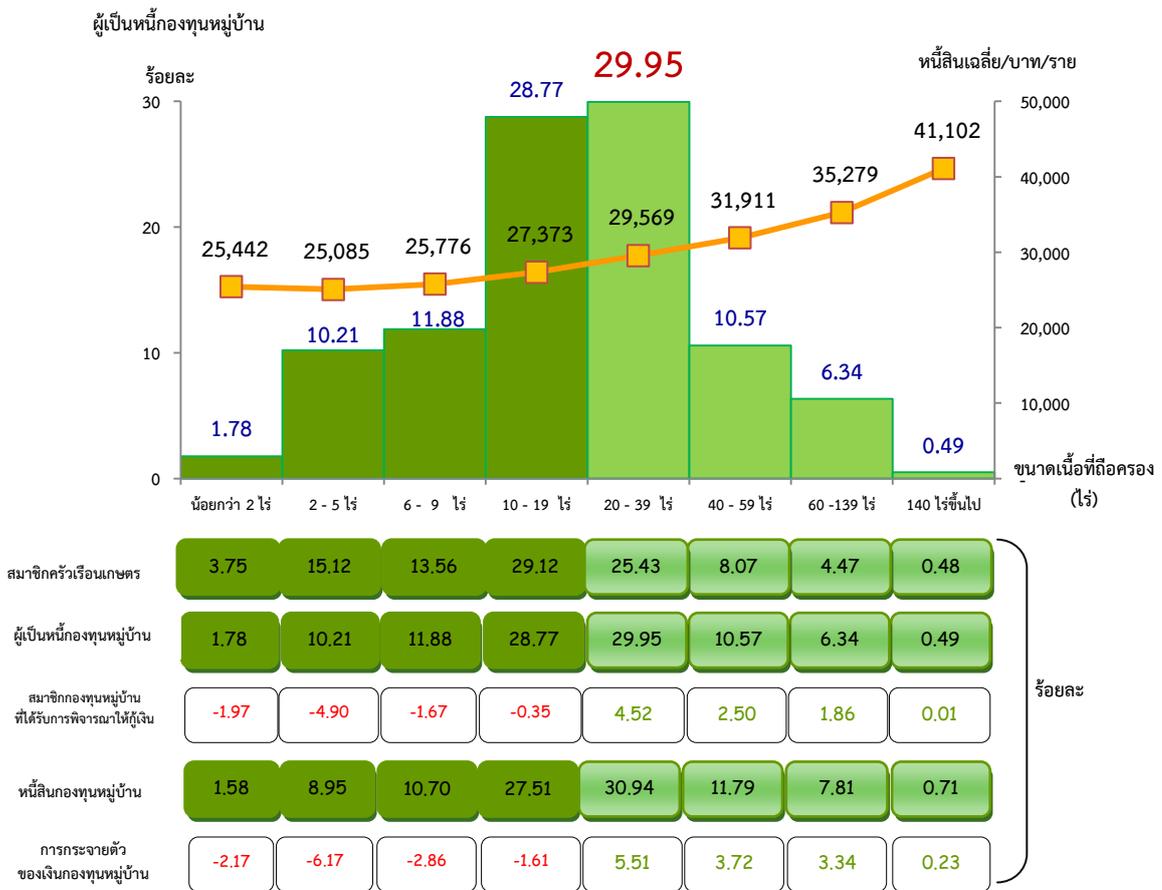
ที่มา : สำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2556 ทิวราชาอาณาจักร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
คำนวณผลโดย : สำนักงานประมาณการรัฐสภา

จะเห็นได้ว่า หนี้สินเฉลี่ยต่อรายของผู้เป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับขนาดเนื้อที่ถือครอง กล่าวคือ จำนวนหนี้สินของผู้เป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านจะเพิ่มขึ้นตามขนาดการถือครองที่ดินที่มากขึ้น ซึ่งเป็นไปได้ว่าการพิจารณาอนุมัติเงินกู้กองทุนหมู่บ้านแก่สมาชิกนั้น คณะกรรมการหมู่บ้านอาจพิจารณาจากความมั่งคั่งในทรัพย์สิน (จำนวนที่ดินที่ถือครอง) และความสามารถในการจ่ายหนี้คืนได้จากรายได้ที่อาจเพิ่มขึ้นในอนาคตของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้ เนื่องจากครัวเรือนที่มีที่ดินจำนวนมากที่สุดจะมีรายได้สุทธิเกษตรสูงที่สุดและลดลงมาเรื่อย ๆ ตามขนาดของที่ดิน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556) และจากข้อมูลภาพรวมการเกษตรของประเทศไทย ปี 2556 ซึ่งมีผู้ถือครองทำการเกษตรจำนวน 5,905,714 ราย และมีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 19,678,956 ราย โดยส่วนใหญ่ถือครองที่ดินขนาดเนื้อที่ 10 - 19 ไร่ (ร้อยละ 29.12) ในขณะที่จำนวนผู้เป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ถือครองที่ดินขนาดเนื้อที่ 20 - 39 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 29.95 ของผู้ที่เป็นหนี้จากกองทุนหมู่บ้านที่ใช้เงินเพื่อลงทุนการเกษตร และเมื่อพิจารณาการกระจายตัวของผู้เป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านที่ใช้เงินเพื่อลงทุนการเกษตร ทำให้พบว่า ผู้เป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่มีการกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มผู้ถือครองที่ดินขนาดเนื้อที่ 20 ไร่ขึ้นไป และมีหนี้สินเฉลี่ยต่อรายมากกว่าหนี้สินเฉลี่ยรวม โดยมีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบางส่วนที่ไม่ได้รับการพิจารณาให้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านอยู่ในกลุ่มผู้ถือครองที่ดินขนาดเนื้อที่น้อยกว่า 2 ไร่ 2-5 ไร่ 6-9 ไร่ และ 10-19 ไร่ขึ้นไป ในสัดส่วนร้อยละ 1.97 ร้อยละ 4.90 ร้อยละ 1.67 และร้อยละ 0.35 ตามลำดับ ส่วนการกระจายตัวของเงินกองทุนหมู่บ้าน พบว่า การจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มผู้ถือครองที่ดินขนาด 20 ไร่ขึ้นไป และเงินกองทุนหมู่บ้านยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ถือครองที่ดินขนาดเนื้อที่น้อยกว่า 2 ไร่ 2 -5 ไร่ 6-9 ไร่ และ 10-19 ไร่ขึ้นไป ในสัดส่วนร้อยละ 2.17 ร้อยละ 6.17 ร้อยละ 2.86 และร้อยละ 1.61 (แผนภาพที่ 4)

หากใช้ข้อมูลดังกล่าวเพื่ออธิบายผู้ได้รับประโยชน์จากเงินกองทุนหมู่บ้าน⁹ นั้นหมายความว่าผู้ได้รับประโยชน์เงินกองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มผู้ถือครองที่ดินขนาดเนื้อที่ 20 - 39 ไร่ และมีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบางส่วนที่ถือครองที่ดินต่ำกว่า 20 ไร่ ไม่ได้รับการพิจารณาให้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหรือยังไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนกองทุนหมู่บ้านได้

แผนภาพที่ 4 สัดส่วนผู้เป็นหนี้ การกระจายตัวของผู้เป็นหนี้ และการจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้าน
จำแนกตามขนาดเนื้อที่ถือครอง พ.ศ. 2556

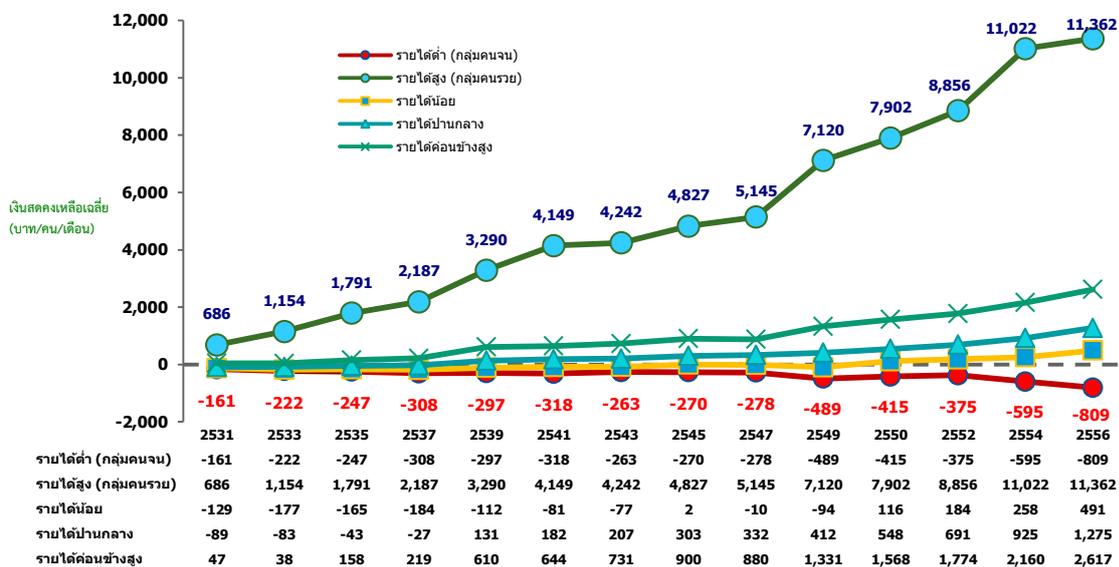
ที่มา : สำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2556 ทัวราชาอาณาจักร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
คำนวณผลโดย : สำนักงบประมาณของรัฐบาลจากฐานข้อมูล PBO : Village Fund Data

⁹ ผู้ได้รับประโยชน์จากเงินกองทุนหมู่บ้าน ในที่นี้ใช้เพื่ออธิบายข้อมูลที่ค้นพบในรายงานการวิเคราะห์หนี้ ซึ่งอาจไม่ใช่การอธิบายผู้ได้รับประโยชน์จากเงินกองทุนหมู่บ้านทั้งหมดทั่วประเทศ เนื่องจากวิเคราะห์เฉพาะครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้จากกองทุนหมู่บ้านที่ใช้เงินเพื่อการเกษตรเท่านั้น ไม่รวมสมาชิกกองทุนที่นำเงินกู้ยืมไปใช้ในการค้าขาย อุตสาหกรรม บริการ และอื่น ๆ

วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายและการจัดสรรงบประมาณ

ภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนของประเทศในช่วงระยะเวลา 25 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2531-2556) พบว่า “กลุ่มคนจนมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การบริโภคในครัวเรือน” ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวที่มีภาระค่าใช้จ่ายเกินรายได้ และมีเงินสดเหลือหลังหักรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคติดลบ กล่าวคือ “มีรายจ่ายเกินกว่ารายได้” อีกนัยหนึ่งก็คือมีปัญหา “การออมติดลบ” นั่นเอง โดยมีแนวโน้มที่จะขยายตัวมากขึ้น ขณะเดียวกันผู้มีรายได้น้อยและรายได้ปานกลางก็มีเงินออมเฉลี่ยมีค่าอยู่ใกล้ 0 (แผนภาพที่ 5)

แผนภาพที่ 5 เงินสดคงเหลือหลังหักรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค จำแนกตามระดับรายได้ (Quintile by income) ปี พ.ศ. 2531-2556

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2531-2556 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

คำนวณผลโดย : สำนักงานงบประมาณของรัฐสภา

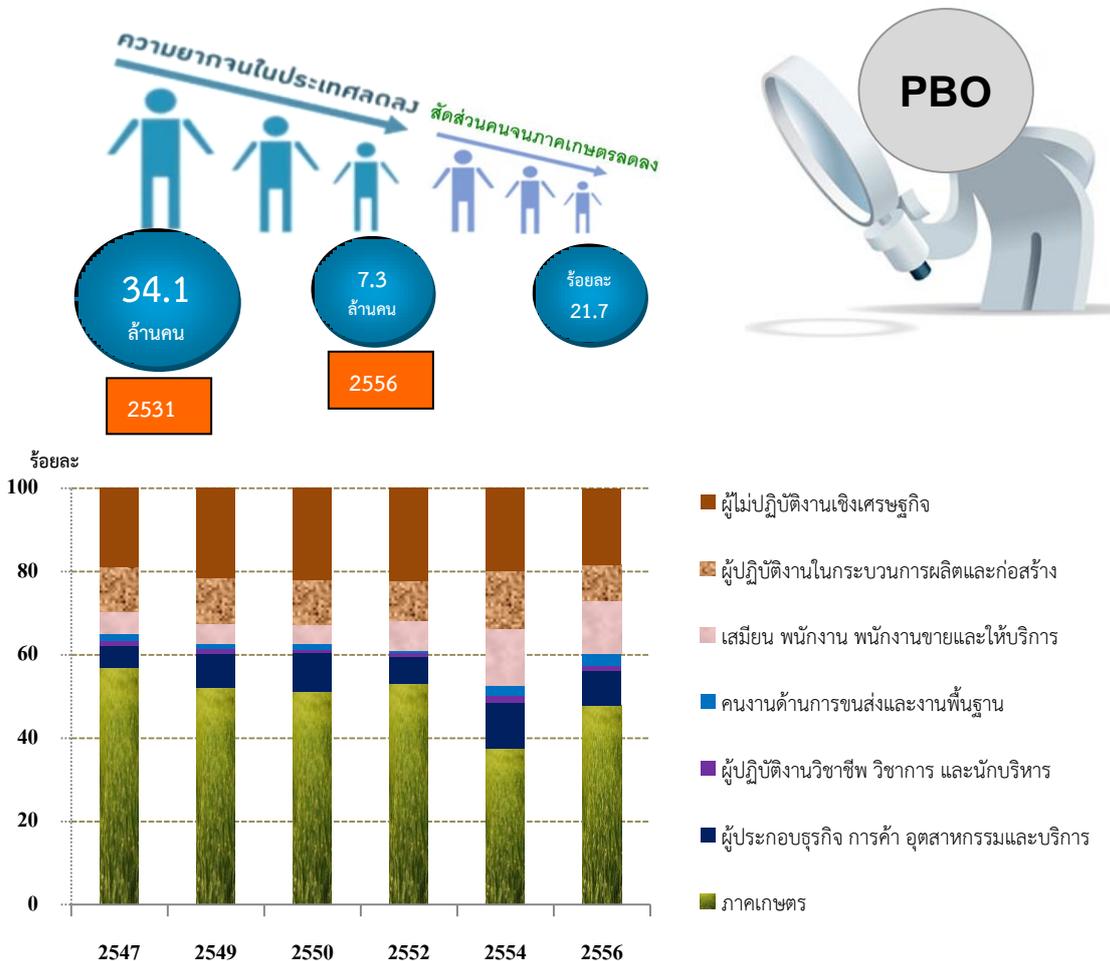
หมายเหตุ: 1. เงินสดคงเหลือก่อนการชำระหนี้ หมายถึง รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน หักรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน

2. เป็นการแบ่งประชากรออกเป็น 5 กลุ่มเท่ากัน (Quintile)

กลุ่มคนจน คือ ประชากร 20% ที่ 1 (จนที่สุด) และกลุ่มคนรวย คือ ประชากร 20% ที่ 5 (รวยที่สุด)

จะเห็นได้ว่า ประชากรระดับรายได้ต่ำ (กลุ่มคนจน) เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงและเปราะบางมาก ต่อปัญหาเศรษฐกิจในครัวเรือนมากที่สุด ทั้งนี้ หลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีคนจนลดลงจาก 34.1 ล้านคน ในปี 2531 เป็น 7.3 ล้านคน ในปี 2556 และสัดส่วนคนจนลดลงจากร้อยละ 65.17 ของประชากรทั่วประเทศ เป็นร้อยละ 10.94 ในปี 2556 ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวถือเป็นสัญญาณที่ดีที่บ่งบอกว่าประเทศไทยมีคนจนลดลงค่อนข้างมาก และเมื่อพิจารณาสัดส่วนของกลุ่มคนจนจำแนกตามสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนตามเขตพื้นที่ พบว่า สัดส่วนคนจนภาคเกษตรลดลงต่อเนื่อง (ลดลงจากร้อยละ 46.99 ของประชากรในภาคเกษตรทั้งหมดในปี 2547 ลดเหลือร้อยละ 21.69 ในปี 2556) แต่เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างคนจนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2556 หลังมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านครอบคลุมทั่วประเทศ ทำให้พบว่า “คนจนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 47.7 ของคนจนทั้งหมดยังกระจุกตัวอยู่ในภาคเกษตร” (แผนภาพที่ 6)

แผนภาพที่ 6 โครงสร้างคนจน จำแนกตามสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2547-2556 หลังมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านครอบคลุมทั่วประเทศ

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2547-2556 ประมวลผลโดยสำนักงบประมาณของรัฐสภา
หมายเหตุ : ภาคเกษตร ประกอบด้วย ผู้ถือครองทำการเกษตร ผู้ทำประมง ป่าไม้ ลำสัตว์ เก็บของป่า บริการทางการเกษตร และคนงานเกษตร

นั่นหมายความว่า โดยภาพรวมกองทุนหมู่บ้านนั้น อาจมีส่วนทำให้สัดส่วนและจำนวนคนจนในประเทศลดลง จากโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เพิ่มขึ้นของประชาชน แต่ยังมีผู้ประกอบการอาชีพด้านเกษตรกรรมบางส่วน ยังประสบปัญหากับความยากจนเรื้อรังและยังไม่สามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้¹⁰ ซึ่งสาเหตุบางประการอาจมาจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านภาคเกษตรบางส่วนนำเงินไปใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในอาชีพหรือใช้จ่ายอุปโภคบริโภคทั่วไป หรือในกลุ่มครัวเรือนยากจนและผู้มีรายได้น้อยยังจำเป็นต้องก่อหนี้เพื่อให้เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน เนื่องจากยังมีภาระค่าใช้จ่ายเกินรายได้ จึงมีความจำเป็นต้องกู้ยืมเพิ่มขึ้น โดยนำเงินกู้ยืมไปใช้จ่ายเพื่อรักษาระดับความสม่ำเสมอของการบริโภค

¹⁰ ยังมีปัจจัยอื่นที่เป็นปัญหาซึ่งอาจส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้ เช่น การศึกษา การเป็นเจ้าของที่ดิน ขนาดครัวเรือน และความเหลื่อมล้ำระหว่างสาขาการผลิต เป็นต้น

(Consumption Smoothing) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการบริโภคตามสมมติฐานรายได้ถาวร (Permanent Income Hypothesis)¹¹ ที่ชี้ให้เห็นว่า ในช่วงเวลาที่ครัวเรือนมีรายได้น้อยหรือมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ครัวเรือนจะกู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภค รวมทั้งการกู้ยืมเพื่อลงทุนและประกอบธุรกิจ อันจะนำมาซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นในอนาคต และเมื่อระดับรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้นถึงระดับที่เพียงพอและมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนจะสามารถเก็บออมและสะสมความมั่งคั่ง เพื่อไว้ใช้ในยามชราที่ไม่สามารถหารายได้ต่อได้ ดังนั้น การกู้ยืมเงินผ่านกองทุนหมู่บ้านของครัวเรือนยากจนและผู้มีรายได้น้อยนั้น วัตถุประสงค์ที่คนกลุ่มนี้จะนำเงินไปใช้เป็นอันดับแรกก็คือ นำเงินกู้ยืมไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ดังนั้น หากรัฐบาลเพิ่มทุนหรือขยายสินเชื่อให้กับกองทุนหมู่บ้าน โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้มีรายได้น้อย กองทุนหมู่บ้านจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความเป็นอยู่และยกระดับการบริโภคของผู้มีรายได้น้อยให้สูงขึ้น เนื่องจากเงินกองทุนหมู่บ้านจะช่วยลดปัญหาข้อจำกัดด้านการกู้ยืม (Borrowing Constraint) หรือประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น ขณะเดียวกัน กองทุนหมู่บ้านก็เป็นอีกกลไกหนึ่งที่เปิดช่องทางให้ประชาชนได้เข้าถึงเงินทุนในระบบมากขึ้น นอกจากนี้ การสนับสนุนเงินทุนหรือขยายสินเชื่อให้กับกองทุนหมู่บ้านที่มีศักยภาพ เช่น กองทุนระดับ A B ถือเป็น การกระตุ้นเศรษฐกิจและเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก แต่ควรมีการจัดสรรเงินอย่างรอบคอบ โดยต้องเป็นกองทุนที่มีความต้องการเงินทุนและสามารถบริหารจัดการเงินกองทุนได้

ข้อมูลที่สนับสนุนการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า หากมีการเพิ่มทุนหรือขยายสินเชื่อกองทุนหมู่บ้านจะช่วยยกระดับการบริโภคครัวเรือนเกษตรให้สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาตัวชี้วัดเศรษฐกิจการเกษตรของครัวเรือนเกษตรในประเทศไทย เช่น รายได้และรายจ่ายเงินสด รายได้เงินสดสุทธิ และขนาดหนี้สินปลายปี พบว่า ครัวเรือนเกษตรมีรายจ่ายเงินสดนอกการเกษตรมากกว่ารายได้เงินสดนอกการเกษตรทุกปี ซึ่งมีผลทำให้รายได้เงินสดสุทธินอกการเกษตรติดลบ โดยประมาณร้อยละ 70 เกิดจากการใช้จ่ายอุปโภคและร้อยละ 30 เป็นการบริโภคในครัวเรือน นอกจากนี้ขนาดหนี้สินปลายปียังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากที่มีจำนวน 53,885 บาทต่อครัวเรือนในปี 2550 เพิ่มขึ้นเป็น 100,977 บาทต่อครัวเรือนในปี 2556 ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 53.36 ทำให้ครัวเรือนเกษตรต้องพึ่งพารายได้จากนอกการเกษตรเป็นหลัก (รายละเอียดดังตารางที่ 5)

¹¹ ทฤษฎีสมมติฐานรายได้ถาวร (Permanent Income Hypothesis) ของ Milton Friedman ได้กล่าวว่า การบริโภคของบุคคลขึ้นอยู่กับรายได้ถาวรที่คาดว่าจะได้รับ โดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับรายได้ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ทั้งนี้เพราะบุคคลต้องการมีการบริโภคที่สม่ำเสมอในแต่ละปี แทนที่จะบริโภคมากในบางปีหรือแทบจะไม่มีการบริโภคเลยในบางปี ดังนั้นในทฤษฎีนี้จึงกล่าวว่าการบริโภคเป็นสัดส่วนกับรายได้ถาวร

ตารางที่ 5 รายได้ รายจ่ายเงินสด รายได้เงินสดสุทธิ และขนาดหนี้สินปลายปีของครัวเรือนเกษตร ปี 2550 – 2556

หน่วย: บาทต่อครัวเรือน

รายการ	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556
1. รายได้เงินสดทางการเกษตร	131,193	132,184	135,351	137,175	142,039	146,334	148,240
2. รายจ่ายเงินสดทางการเกษตร	73,861	74,711	76,719	80,363	84,190	88,709	99,770
รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร	57,332	57,473	58,632	56,812	57,849	57,625	48,470
3. รายได้เงินสดนอกการเกษตร	83,512	87,728	87,945	88,660	100,326	101,409	120,063
4. รายจ่ายเงินสดนอกการเกษตร	95,368	100,182	103,867	109,762	113,258	118,307	130,185
4.1 บริโภค	n/a	n/a	30,715	32,039	34,159	36,426	40,798
สัดส่วนของรายจ่ายเงินสดนอกการเกษตร (ร้อยละ)	-	-	29.57	30.85	32.89	35.07	39.28
4.2 อุปโภคและอื่นๆ	n/a	n/a	73,152	77,723	79,099	81,881	89,387
สัดส่วนของรายจ่ายเงินสดนอกการเกษตร (ร้อยละ)	-	-	70.43	74.83	76.15	78.83	86.06
รายได้เงินสดสุทธินอกการเกษตร	-11,856	-12,454	-15,922	-21,102	-12,932	-16,898	-10,122
เงินสดคงเหลือก่อนการชำระหนี้	45,476	45,019	42,710	35,710	44,917	40,727	38,348
ขนาดหนี้สินปลายปี	53,885	54,409	56,581	59,808	76,697	82,572	100,977
ขนาดหนี้สินปลายปี เพิ่ม/ลด จากปีที่ผ่านมา (ร้อยละ)	-20.94	0.97	3.99	5.70	28.24	7.66	22.29
รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน (รายได้การเกษตร+นอกการเกษตร)	214,705	219,912	223,296	225,835	242,365	247,743	268,303
รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน เพิ่ม/ลด จากปีที่ผ่านมา (ร้อยละ)	10.96	2.43	1.54	1.14	7.32	2.22	8.30

ที่มา : เอกสารตัวชี้วัดเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศไทย ปี 2550-2556 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

คำนวณผลโดย : สำนักงบประมาณของรัฐบาล

หมายเหตุ n/a หมายถึง เอกสารตัวชี้วัดฯ มีข้อมูลเฉพาะรายจ่ายเงินสดนอกการเกษตร โดยไม่ได้จำแนกเป็นรายจ่ายจากการบริโภคและอุปโภค

จะเห็นได้ว่า ครัวเรือนเกษตรใช้จ่ายนอกภาคเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนเกษตรเพิ่มขึ้นน้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของหนี้สินปลายปี ดังนั้น ในกรณีที่มีการเพิ่มทุนหรือขยายสินเชื่อย่างต่อเนื่อง อาจทำให้หนี้สินของครัวเรือนเกษตรขยายตัวสูงขึ้น ตามแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นทุกปีของรายจ่ายนอกภาคเกษตร นอกจากนี้ จากข้อมูลครัวเรือนที่เป็นหนี้จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ปี 2556 บ่งชี้ว่าปัจจุบันครัวเรือนส่วนใหญ่ก่อหนี้เพื่อใช้จ่ายอุปโภคบริโภคในครัวเรือนสูงถึงร้อยละ 45.74 (ตารางที่ 6) แม้ว่าจำนวนครัวเรือนที่เป็นหนี้จะลดลงจากปี 2550 ที่มีจำนวน 11,506,100 ครัวเรือน เป็น 10,846,286 ครัวเรือน ในปี 2556 แต่เป็นการลดลงเพียงเล็กน้อย ขณะที่จำนวนเงินที่เป็นหนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเป็นผลจากการที่ครัวเรือนมีเงินเพื่อใช้จ่ายมากขึ้นในช่วงที่มีการเพิ่มทุนกองทุนหมู่บ้าน โดยพบข้อสังเกตที่สำคัญคือ หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนจากปี 2550 ที่มีจำนวน 116,681 บาทต่อครัวเรือน เพิ่มขึ้นเป็น 163,087 บาท ในปี 2556 ซึ่งเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 39.77 โดยจะเห็นภาพเคลื่อนไหวการทำงานของเงินเพิ่มทุนกองทุนหมู่บ้านที่สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของหนี้ครัวเรือนที่ชัดเจนมากขึ้น เมื่อพิจารณาช่วงระยะเวลาที่มีการเพิ่มทุนกองทุนหมู่บ้านทั่วประเทศ ซึ่งพบว่า หนี้ครัวเรือนได้สูงขึ้นมาก โดยสังเกตได้ว่าการเพิ่มทุนในระยะที่ 2 (ปี 2550) หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาเพียงร้อยละ 0.08 และเมื่อมีการเพิ่มทุนในระยะที่ 2 (ปี 2552) เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.44 นอกจากนี้ก่อนการเพิ่มทุนในระยะที่ 3 (ปี 2554) หนี้ได้เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเช่นกัน คือ

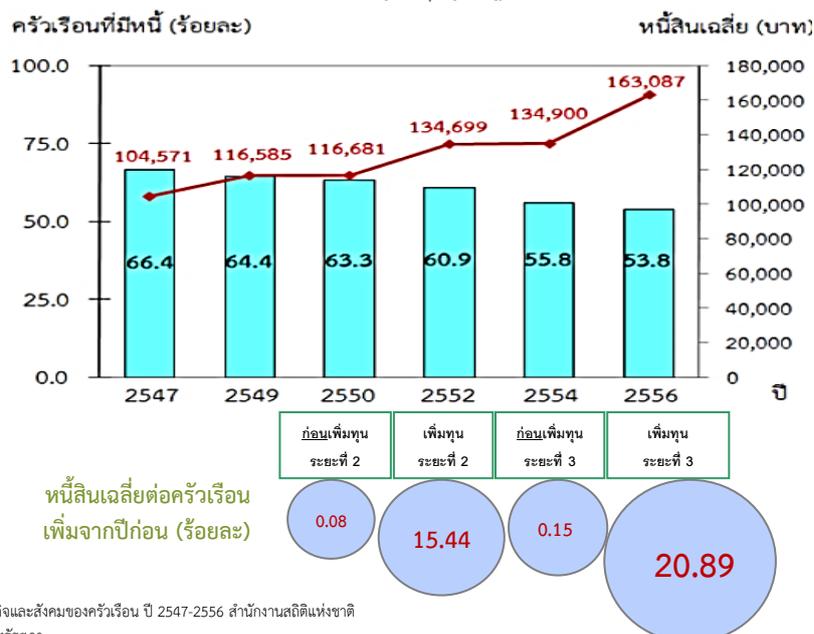

ร้อยละ 0.15 จากนั้นเมื่อเข้าสู่ระยะแรกเริ่มของการเพิ่มทุนในระยะที่ 3 ทำให้หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นแบบก้าวกระโดดอีกครั้ง โดยเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20.89 (แผนภาพที่ 7) นั้นหมายความว่า หากเพิ่มทุนและขยายสินเชื่อเงินกองทุนหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องจะเพิ่มระดับความสามารถใช้จ่ายอุปโภคบริโภคของครัวเรือนให้สูงขึ้น และมีผลทำให้หนี้สินของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kaboski and Townsend (2011, 2012) ที่พบว่า ผลของสินเชื่อจากโครงการกองทุนหมู่บ้านมีผลทำให้อัตราการกู้ยืมของครัวเรือนเพิ่มขึ้นและครัวเรือนส่วนใหญ่จะกู้ยืมเพื่อการบริโภคที่เกี่ยวกับการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและยานพาหนะ โดยในระยะสั้นกองทุนหมู่บ้านไม่มีผลต่อการผิมนัดชำระหนี้ แต่ในระยะยาวจะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินกู้ในระบบและการผิมนัดชำระหนี้ของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น

ตารางที่ 6 แสดงสัดส่วนครัวเรือนที่เป็นหนี้จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม
จำนวนครัวเรือนที่เป็นหนี้ทั้งสิ้นและหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน ปี 2550 – 2556

วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม	2550	2552	2554	2556
	เพิ่ม/ลด จากปีที่ผ่านมา (ร้อยละ)			
ใช้ซื้อ/เช่าซื้อบ้านและ/หรือที่ดิน	8.20	9.26	8.52	9.86
ใช้ในการศึกษา	3.59	3.73	2.81	2.84
ใช้จ่ายอุปโภคบริโภคอื่น ๆ ในครัวเรือน	40.43	37.21	43.62	45.74
ใช้ในการทำธุรกิจ	7.55	8.98	8.25	7.44
ใช้ในการทำการเกษตร	24.21	25.83	25.81	26.63
อื่นๆ	1.67	1.88	1.42	1.12
จำนวนครัวเรือนที่เป็นหนี้ทั้งสิ้น (ครัวเรือน)	11,506,100	11,921,887	11,151,934	10,846,286
หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)	116,681	134,699	134,900	163,087
หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน เพิ่ม/ลด จากปีที่ผ่านมา (ร้อยละ)	0.08*	15.44	0.15	20.89

แผนภาพที่ 7 แสดงการเคลื่อนไหวการทำงานของเงินเพิ่มทุนกองทุนหมู่บ้านที่สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของหนี้ครัวเรือน

ที่มา : รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2547-2556 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

คำนวณผลโดย : สำนักงบประมาณของรัฐบาล

หมายเหตุ : * คำนวณจากหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนปี 2549 เท่ากับ 116,585 บาท และครัวเรือนที่เป็นหนี้ทั้งสิ้นปี 2549 เท่ากับ 11,626,300 ครัวเรือน

บทสรุป

นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจที่รัฐบาลสนับสนุนสินเชื่อแก่กองทุนหมู่บ้านนั้น จะช่วยส่งเสริมความเป็นอยู่และยกระดับการบริโภคของผู้มีรายได้น้อยให้สูงขึ้น ขณะเดียวกันก็เป็นอีกกลไกหนึ่งที่เปิดโอกาสหรือเพิ่มช่องทางให้ประชาชนได้เข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบมากขึ้น โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยจะได้มีเงินทุนนำไปขยายการลงทุนในอาชีพเพิ่มขึ้น โดยผลของเงินกองทุนหมู่บ้านในภาพรวม มีส่วนช่วยให้สัดส่วนและจำนวนคนจนในประเทศลดลง แต่ยังมีผู้ประกอบการอาชีพด้านเกษตรกรรมบางส่วนประสบปัญหาความยากจนเรื้อรัง ซึ่งสาเหตุอาจมาจากเงินกู้ยืมที่นำไปลงทุนมีผลทำให้รายได้เงินสดทางการเกษตรเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยและผู้มีรายได้น้อยยังจำเป็นต้องก่อหนี้เพื่อให้เพียงพอกับการใช้จ่ายในครัวเรือน ทำให้มีเงินกู้คงเหลือเพียงเล็กน้อยนำไปลงทุนประกอบอาชีพ รวมทั้งยังมีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบางส่วนที่ถือครองที่ดินขนาดต่ำกว่า 20 ไร่ ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนกองทุนหมู่บ้านได้ นอกจากนี้ ขนาดของสินเชื่อครัวเรือนที่ขยายตัวสูงมีผลทำให้อัตราการขยายตัวของหนี้สินมากกว่าการขยายตัวของรายได้ สถานการณ์เช่นนี้ ควรมีการติดตามและประเมินสถานการณ์หนี้ครัวเรือนอย่างใกล้ชิด เนื่องจากประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้ง่ายขึ้นจากนโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากภายใต้เงื่อนไขสินเชื่อที่ผ่อนปรนและมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ อาจก่อให้เกิดหนี้ครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในระยะยาวได้

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2556). *จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักรแยกเป็นกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556*. สืบค้น 5 มกราคม 2559 จาก http://stat.bora.dopa.go.th/stat/y_stat56.html
- กรมบัญชีกลาง. (2556). *สารสนเทศเงินนอกงบประมาณ ประจำปีไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 (ข้อมูลเบื้องต้น) ของทุนหมุนเวียนประเภทเพื่อการกู้ยืม*. สืบค้น 5 มกราคม 2559 จาก http://www.cgd.go.th/cs/internet/internet/กพน-ผลการดำเนินงาน.html?page_locale=th_TH
- จิรวัดน์ เจริญสถาพรกุล. (2553). *เศรษฐศาสตร์มหภาคชั้นกลาง (Intermediate Macroeconomics)*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ธนาคารออมสิน. (2559). *ผลการดำเนินงานธนาคารออมสินและผลการดำเนินงานโครงการด้านส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก*. สืบค้น 5 มกราคม 2559 จาก <http://www.gsb.or.th/news-events/performance.aspx>
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2553). *การวิเคราะห์เชิงปริมาณโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง Meta Analysis of Village Fund Project*. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 11 (2), 1-14.
- “พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547” (30 ธันวาคม 2547). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 121 ตอนพิเศษ 85 ก. น 1-14.
- พลสิษฐ์ โชติวัฒนะกุล และชลิตา แท่งเพชร. (2556). *หนี้ภาคครัวเรือนนั้นสำคัญไฉน?*. สืบค้น 5 มกราคม 2559 จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/ArticleAndResearch/FAQ/FAQ_82.pdf
- “ระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. 2551” (7 มีนาคม 2551). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนพิเศษ 50 ง. น 3.
- วีระชาติ กิเลนทองและกิตติพงษ์ เรือนทิพย์. (2559). *บทเรียนจากกองทุนหมู่บ้าน*. สืบค้น 5 มกราคม 2559 จาก <https://www.pier.or.th/?abridged>
- ศิริขวัญ วิเชียรเพ็ลล. (2558). *รายงานการศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2559). *รายงานผลการจัดสรรและโอนเงินตามโครงการเพิ่มทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระยะที่ 3 (กทบ.18)*. สืบค้น 5 มกราคม 2559 จาก <http://www.villagefund.or.th/index.aspx?pageid=469&parent=433&directory=2360&pagename=content>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2556 (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: บริษัท บี.ซี.เพรส (บุญชิน) จำกัด.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2558). *รายงานความยากจน รายได้ และรายจ่ายครัวเรือน (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2558). *ตัวชี้วัดเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศไทยปี 2557*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2551). *การบริหารจัดการดุลยภาพการออมและการลงทุนของประเทศ*. สืบค้น 5 มกราคม 2559 จาก [http://www.fpo.go.th/e_research/pdf/research_project_3_3_3\(2551\).pdf](http://www.fpo.go.th/e_research/pdf/research_project_3_3_3(2551).pdf)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555.) *รายงานเชิงวิเคราะห์ เรื่อง พฤติกรรมการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2554*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). *สรุปผลที่สำคัญการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน*. สืบค้น 5 มกราคม 2559 จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/theme_2-7-3.html
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *สำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2556 ทัวราชอาณาจักร*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). *รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน และรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มประชากรตามระดับรายได้ (Quintile by income) ปี พ.ศ. 2531 – 2556*. สืบค้น 5 มกราคม 2559 จาก http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=693&template=1R2C&yeartype=M&subcatid=70
- สำนักนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2558). *ผลการดำเนินงานมาตรการรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือประชาชนรายย่อย และสนับสนุน SMEs*. สืบค้น 5 มกราคม 2559 จาก <http://www.thaichamber.org/userfiles/file/122858.pdf>
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2556). *ภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตร*. สืบค้น 5 มกราคม 2559 จาก <http://www.oae.go.th/download/resech/2556/2.55research-Povertyincidence05072556.pdf>

ภาษาต่างประเทศ

- Friedman, Milton A. (1957). *A theory of the consumption function*. Princeton University Press, 20-37. Retrieved 5 January 2016 from <http://www.nber.org/chapters/c4405.pdf>
- Kaboski, J. P. and R. M. Townsend. (2011). A structural evaluation of a large-scale quasi-experimental microfinance initiative. *Econometrica* 79(5), 1357–1406.
- Kaboski, J. P. and R. M. Townsend. (2012). The impact of credit on village economies. *American economic journal. Applied economics* 4(2), 98.

สำนักงานประมาณของรัฐสภา
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร. ๐๒ ๒๔๔ ๒๒๔๕ โทรสาร ๐๒ ๒๔๔ ๒๐๘๘
www.parliament.go.th